

Aan de woordvoerders asielbeleid in de Eerste Kamer

cc. Dhr. D.M. (David) van Weel, (demonstrant) Minister van
Justitie en Veiligheid

VluchtelingenWerk Nederland

Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
info@vluchtelingenwerk.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

Datum 1 september 2025

Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – Behandeling
asielmaatregelenwet en wet invoering tweestatusstelsel

Geachte woordvoerders asielbeleid in de Eerste Kamer,

Op dinsdag 9 september spreekt u over de wijze van behandeling van het wetsvoorstel
Asielmaatregelen en het wetsvoorstel Tweestatusstelsel in de Eerste Kamer.

In de kern is VluchtelingenWerk Nederland zeer bezorgd over de schadelijke impact van deze twee wetsvoorstellen. Wij verzoeken ook uw Kamer met klem om niet in te stemmen met de nieuwe asielwetten, met of zonder strafbaarstelling illegaal verblijf. De wetten houden vluchtelingen jarenlang in onzekerheid en zorgen voor méér chaos, langere procedures en meer druk op de rechtspraak. Ze lossen niets op, zorgen voor meer druk op de samenleving en zijn onuitvoerbaar. Op onderdelen is de juridische houdbaarheid zeer kwetsbaar en bestaat het risico dat de rechter ingrijpt. Los van de kostbare tijd en energie die hiermee verloren gaat, is dit ook schadelijk voor het vertrouwen in politiek en bestuur. Zie onze [brieven](#) hierover aan de Tweede Kamer.

Ten behoeve van uw commissievergadering geven we graag de volgende overwegingen mee.

Reactie voorlichting Raad van State over strafbaarstelling ongedocumenteerden

Afgelopen vrijdag heeft de Raad van State een zogenoemde voorlichting gegeven over het amendement op de Asielmaatregelenwet waardoor mensen zonder geldige verblijfsdocumenten strafbaar worden. Om te voorkomen dat hulp bieden aan deze mensen (ook) strafbaar wordt, stelt de Raad van State dat de strafbaarstelling in haar geheel uit de Asielmaatregelenwet geschrapt zou moeten worden. Zo wordt duidelijk dat humanitaire hulp nooit strafbaar kan zijn en ontstaat er geen juridisch 'grijs gebied' waarin mensen niet weten of de hulp die ze bieden strafbaar is.

Deze onduidelijkheid ontstaat volgens VluchtelingenWerk wél als er gekozen wordt voor één van de twee andere opties die de Raad van State geeft om de strafbaarstelling in de asielmaatregelenwet aan te passen. Deze roepen juridische vragen op en kunnen afschrikwekkend werken: hulpverleners weten vooraf niet of ze onder de strafuitsluitingsgrond vallen en hiermee komt hulpverlening in de verdrukking.

VluchtelingenWerk Nederland wil er echter bovenal voor waken dat de discussie over 'strafbaarstelling' zich beperkt tot het al dan niet mogen verlenen van humanitaire hulp. Het strafbaar stellen van mensen op enkele basis van hun juridische status is in het geheel schadelijk: voor de mensen om wie gaat en voor de samenleving als geheel. VluchtelingenWerk heeft de minister daarom ook opgeroepen om via de voorgenomen wetswijziging de strafbaarstelling volledig te schrappen.

Aanhouden van de behandeling

Verder vragen wij ten aanzien van beide wetten om het aanhouden van de behandeling.

Naar aanleiding van de voorlichting door de Raad van State over het amendement over strafbaarstelling van (hulp aan) mensen zonder geldige verblijfsdocumenten, heeft de Minister aangekondigd dat er een novelle wordt ingediend. Volgens VluchtelingenWerk kan van behandeling van de asielnoodmaatregelenwet pas sprake zijn als de wet in zijn geheel door de Eerste Kamer kan worden beoordeeld.

Daar komt nog bij dat inmiddels de potentiële ingangsdatum van de wetgeving steeds dichterbij de datum van 12 juni 2026 en dus de inwerkingtreding van EU Asiel- en Migratiepact komt. VluchtelingenWerk vraagt daarom – net als de [Raad voor de rechtspraak](#) en de [IND](#) eerder deden – de Asielnoodmaatregelenwet en de wet invoering Tweestatusstelsel niet in te voeren voordat het Migratiepact is geïmplementeerd. De IND heeft uitdrukkelijk gepleit voor één verandermoment. Zowel de beide ‘asielwetten’ als de Invoeringswet Migratiepact vragen om ingrijpende en verschillende wijzigingen van IND-systemen en beslisprocessen, als ook van de Vreemdelingencirculaire. We voegen ons ook bij de kritiek uit het [advies van de Raad van State](#), die stelt dat de minister beter moet motiveren hoe de asielnoodmaatregelenwet en het wetsvoorstel invoering tweestatusstelsel zich verhoudt tot de maatregelen die nodig zijn om het Asiel- en Migratiepact uit te voeren.

Bij het wetsvoorstel invoering tweestatusstelsel geldt bovendien dat de wetteksten met de omschrijving van de twee statussen en de nareisbeperkingen aanzienlijk afwijken van het (ter consultatie voorgelegde) wetsvoorstel Invoering Migratiepact. Daarnaast voorziet deze concepttekst in een hardheidsclausule ten aanzien van de cumulatieve eisen die voor b-statushouders (subsidiar beschermden) gaan gelden, die het wetsvoorstel invoering tweestatusstelsel niet kent.

Dit gegeven, gecombineerd met een onzorgvuldige wetsvoorbereiding, de directe inwerkingtreding en het grote aantal openstaande zaken, betekent problemen in de uitvoeringspraktijk. En zal leiden tot grote rechtsongelijkheid voor degenen wiens zaak in behandeling wordt genomen gedurende de enkele maanden dat de onderhavige asielwetten van toepassing zullen zijn.

Gevolgen wetsvoorstellen en belang van een zorgvuldige wetsbehandeling

Als uw Kamer toch besluit direct over te gaan tot behandeling van de wetten, dan vragen wij aandacht voor de volgende punten op zowel inhoud als proces. Een belangrijke rol van de Eerste Kamer is de toetsing van wetsvoorstellen op hun rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Deze wetsvoorstellen zijn onzorgvuldig en onvoldoende voorbereid en bevatten een groot risico op schending van de rechten van asielzoekers en vluchtelingen.

1. Groot risico op schending van fundamentele rechten

Schending van het recht op gezinsleven en het gelijkheidsbeginsel

De strikte beperking van het kerngezin en de drie cumulatieve eisen om spoedige nareis te bemoeilijken is zo ingrijpend dat veel gezinnen gescheiden zullen blijven, terwijl het gaat om extra kwetsbare gezinsleden in onveilige omstandigheden. Dit zal leiden tot schending van het recht op gezinsleven (artikel 8 EVRM) en het recht op gelijke behandeling (artikel 14 EVRM). Dit geldt in het bijzonder voor ongehuwden en religieus partners en het stellen van een huisvestingsvereiste. Geen enkele andere vreemdeling in Nederland krijgt deze belemmeringen tegengeworpen.

Vluchtelingen gemaakt tot tweederangsburgers

In tegenstelling tot hetgeen het kabinet beweert verplicht het EU Migratiepact zeker niet tot invoering van verschillende asielvergunningen met verschillende rechten. De Kwalificatieverordening maakt alleen verschil in de asiel- en subsidiaire *statussen* en de gronden voor intrekking en verlening daarvan. Het staat landen uitdrukkelijk vrij hen dezelfde rechten toe te kennen (preambule 48 Kwalificatieverordening) zoals de meeste EU-landen ook doen en ook dezelfde vergunning te

verlenen. Veel vluchtelingen zullen tot tweederangsburgers worden door de combinatie van inperking van hun recht op gezinshereniging, een slechtere rechtspositie doordat de vergunning iedere drie jaar verlengd moet worden en het ontbreken van een reëel en toegankelijk perspectief op een permanente vergunning of naturalisatie. Dit heeft negatieve gevolgen voor arbeids- en integratiekansen en mogelijk een groter beroep op de gezondheidszorg.

Geen overgangsrecht en afbraak rechtsbescherming

VluchtelingenWerk Nederland kan het niet vaak genoeg herhalen: door de onmiddellijke inwerkingtreding wordt het vertrouwens- en rechtzekerheidsbeginsel geschonden. Dat geldt met name voor de grote groep asielzoekers en vluchtelingen waarbij de overheid al de wettelijke beslistermijnen heeft overschreden. De combinatie van verschillende wijzigingen in het asielproces leidt tot verder tot onaanvaardbare inperking van de rechtsbescherming, waardoor wij vrezen dat onze eens befaamde asielprocedure niet langer mee voldoet aan de normen voor een eerlijke en zorgvuldige asielprocedure.

Afschaffing rechterlijke dwangsom

Met een onvoorbereid en 'last minute' amendement is ook de afschaffing van de rechterlijke dwangsom in het wetsvoorstel terecht gekomen. Eerder heeft de Raad van State al vastgesteld dat dit in strijd is met het EU-recht vanwege een uitspraak van het Hof van Justitie EU. Niet voor niets is naar aanleiding van de uitspraak het wetsvoorstel dwangsom daarop destijds aangepast. Ten aanzien van dit amendement is het eveneens raadzaam om een advies/voorlichting van de Raad van State te vragen.

2. Proces behandeling wetsvoorstellen

VluchtelingenWerk Nederland hecht, net als uw Kamer, groot belang aan een zorgvuldige wetsbehandeling en hebben eerder [zorgen geuit](#) over het proces in de Tweede Kamer. Om die reden zouden wij uw Kamer willen verzoeken de volgende stappen/procesbeslissingen in overweging te nemen:

- Een deskundigenbijeenkomst met brede samenstelling, waaronder ook de hele uitvoeringsketen (niet alleen de IND), lokaal bestuur, adviesorganen, maatschappelijk middenveld en diverse wetenschappers en onderzoekers.
- Het laten uitvoeren van uitvoeringstoets(en) op alle onderdelen van de wetten (niet alleen een 'verkenning' van de herziene asielprocedure), en het aanhouden van de behandeling tot deze toetsen zijn afgeronden.
- Zoals gebruikelijk in de Kamer bij grote wetstrajecten: twee schriftelijke rondes met ruime termijnen zodat er voldoende ruimte is voor het ministerie én de Eerste Kamer om recht te doen aan de grote systeemwijzigingen die voorliggen.
- Verzoek om de noodzakelijk aanpassingen in lagere regelgeving, met name het Vreemdelingenbesluit en de gewijzigde hoofdstukken van de Vreemdelingenencirculaire, in concept aan uw Kamer voor te leggen – naar voorbeeld van de behandeling van de Spreidingswet. Alleen zo kan een goed beeld gevormd worden van de uitvoerbaarheid van de voorgestelde wetten.

Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland